

УДК 351:69(477)

ЮРЧЕНКО Євгеній Олександрович,
аспірант ХарРІ НАДУ

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО АРХІТЕКТУРНО- БУДІВЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

За результатами комплексного дослідження державного архітектурно-будівельного контролю визначається розвиток механізмів державного архітектурного контролю в Україні та практичні заходи щодо поліпшення механізмів державного контролю у сфері містобудування.

Ключові слова: будівельна сфера, механізми державного контролю, архітектурно-будівельний контроль, розвиток.

Юрченко Е. А. Пути развития механизмов государственного архитектурно-строительного контроля в Украине

По результатам комплексного исследования государственного архитектурно-строительного контроля определяется развитие механизмов государственного архитектурного контроля в Украине и практические мероприятия по улучшению механизмов государственного контроля в сфере градостроительства.

Ключевые слова: строительная сфера, механизмы государственного контроля, архитектурно-строительный контроль, развитие.

Yurchenco Y. A. Development of mechanisms of state architecture and building control in Ukraine

As a result of a comprehensive study of state architectural and building control article determines the development of mechanisms of state control architecture in Ukraine and identifies practical measures for improvement of the mechanisms of state control in the field of urban development.

Key words: construction sector, the mechanisms of state control, architectural and building control, development.

Постановка проблеми. Механізми державного архітектурно-будівельного контролю функціонують на задовільному рівні та повноцінно не виконують основне завдання державного контролю у сфері містобудування, оскільки негативний вплив мають проблеми глобалізації, політико-економічні проблеми держави та внутрішні проблеми системи державного архітектурно-будівельного контролю (організаційно-правові та ресурсні).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню механізмів державного управління приділяли увагу О. Ю. Амосов, М. М. Білинська, М. В. Болдуєв, Ю. В. Ковбасюк, В. С. Загорський, О. С. Поважний, В. І. Токарева, О. М. Кондрашов, М. А. Латинін, С. В. Майстро та ін.

Контрольні впровадження в галузі будівництва досліджував А.В. Матвійчук [2]. Питанням здійснення контролю у сфері будівництва приділив увагу В.О. Ромасько [8]. Російським ученим Є. В. Захаровим був досліджений адміністративний контроль та нагляд в галузі будівництва [9]. Архітектурно-будівельний нагляд в Російській Федерації вивчав Б.В. Муромцев [10]. Вітчизняними та іноземними вченими державний контроль у сфері містобудування досліджувався в контексті адміністративного права.

Водночас питання розвитку механізмів державного архітектурно-будівельного контролю Україні в контексті науки державного управління є малодослідженим та потребує вивчення, наявні проблеми державного контролю у сфері будівництва потребують розв'язання та винайдення шляхів поліпшення механізмів державного архітектурно-будівельного контролю.

Розв'язання внутрішніх проблем системи органів державного архітектурно-будівельного контролю можливе шляхом розроблення та впровадження практичних заходів, спрямованих на вдосконалення механізмів державного архітектурно-будівельного контролю в Україні.

Мета статті – визначити шляхи розвитку системи державного архітектурно-будівельного контролю, сформулювати заходи з поліпшення механізмів державного архітектурно-будівельного контролю та визначити органи державної влади відповідальні за впровадження заходів.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення ефективного виконання функції державного контролю у сфері містобудування в Україні та підвищення його

результативності можливе завдяки формулюванню шляхів розвитку механізмів державного архітектурно-будівельного контролю та визначенню шляхів впровадження в дію.

Здійснивши комплексне дослідження механізмів державного регулювання будівельної галузі, дослідивши іноземний досвід, здійснивши SWOT-аналіз, PEST-аналіз, здійснивши прогнозування та визначивши стратегічні напрями розвитку державного контролю у сфері містобудування, встановивши напрями вдосконалення системи державного контролю господарської діяльності, пов'язаної зі створенням об'єктів будівництва, сформулюємо шляхи удосконалення механізмів державного архітектурно-будівельного контролю.

Сьогодні виникла необхідність у розробці та впровадженні в дію стратегії розвитку системи державного контролю у сфері містобудування в Україні, що здійснюється органами державного архітектурно-будівельного контролю. Цей документ має бути складовою стратегії розвитку будівельної галузі економіки України. Складовою стратегії розвитку системи державного контролю у сфері містобудування в Україні мають бути основні заходи з її виконання з визначенням відповідальних виконавців, термінів виконання та очікуваних результатів. Реалізація стратегії має здійснюватись шляхом розвитку механізмів державного архітектурно-будівельного контролю України. Розглянемо найефективніші механізми такого контролю:

1. Поліпшення кадрової складової органів Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ) України. Перш за все необхідно розробити та затвердити порядок заміщення вакантних посад в ДАБІ України та її територіальних підрозділах. Метою є призначення на посади в органи державного архітектурно-будівельного контролю найбільш досвідчених фахівців. Основним інструментом є незалежне комп'ютерне тестування. Основним завданням порядку є зменшення впливу людського фактору під час відбору кадрів, зокрема керівництва органів ДАБІ України та її територіальних органів.

Кваліфікаційні вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державних службовців в органах державного архітектурно-будівельного контролю України, окрім основних критеріїв, повинні мати фахові вимоги, зокрема вищу освіту в галузі будівництва (архітектура, будівництво, виробництво будівельних матеріалів) для

посад головних державних інспекторів та керівників, заступників керівників підрозділів з контролю за будівництвом, вищу освіту в галузі юриспруденції для посадових осіб юридичних підрозділів. Керівники ДАБІ України, територіальних органів та їх заступники повинні мати вищу освіту з державного управління. Особи, що претендують на заміщення вакантних посад в органи ДАБІ України, повинні мати стаж роботи за фахом або державної служби відповідно до рівня посад, на зайняття яких претендують.

Основними складовими порядку пересування по службі посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю має бути дієвий механізм кадрового резерву та механізм ротації керівних кадрів. Кадровий резерв має виконувати свою функцію, яка, на наш погляд, полягає в забезпеченні кар'єрного зростання посадових осіб залежно від результативності роботи, професійного досвіду, підвищення фахового рівня, особистих якостей. Ротація керівних кадрів (керівників та заступників керівників територіальних органів) має здійснюватися кожні п'ять років за наказом голови ДАБІ України з метою недопущення зрощування з бізнесом та зниження рівня корупційних ризиків.

2. Підвищення рівня внутрішньоорганізаційних комунікаційних зв'язків. Для нормативного встановлення механізмів взаємодії структурних підрозділів, посадових осіб органів ДАБІ України, механізмів обміну інформацією з питань здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, слід розробити та впровадити в системі органів ДАБІ України єдиний порядок нагромадження, збирання та обміну службовою інформацією з питань здійснення державного архітектурно-будівельного контролю. Водночас порядком мають бути передбачені шляхи захисту службової та конфіденційної інформації, передбачена відповідальність за порушення вказаного порядку згідно із законодавством.

Упровадження заходів з обміну практичним досвідом роботи між посадовими особами органів державного архітектурно-будівельного контролю регіонів з метою поліпшення практичних проблем підвищення професійного розвитку та покращення клімату в колективах та підняття рівня корпоративної культури. Ці заходи мають здійснюватись шляхом планування та проведення органами ДАБІ України з метою узагальнення та вироблення пропозицій щодо вирішення практичних проблем, які виникають під час здійснення державного архітектурно-будівельного контролю.

Необхідно розробити та впровадити порядок здійснення внутрішнього контролю в органах ДАБІ України. Внутрішній контроль має здійснюватись за виконанням розпорядчих документів, звернень, заходів інспекційного контролю та після інспекційного контролю, зі встановленням параметрів та механізмів контролю, встановленням відповідальності за порушення термінів та порядку здійснення внутрішнього контролю.

3. *Поліпшення структури органів державного архітектурно-будівельного контролю.* Оптимізувати Державну архітектурно-будівельну інспекцію України можна шляхом повного структурного та господарського підпорядкування територіальних органів державного архітектурно-будівельного контролю Державній архітектурно-будівельній інспекції України. Ця система повинна мати горизонтальні та вертикальні зв'язки з діючим механізмом оскарження дій посадових осіб органів ДАБІ України у вищому органі. Оптимізація має здійснюватись завдяки внесенню змін до «Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію», затвердженого Указом Президента України [6]. Водночас необхідно розробити порядок проведення службових перевірок та притягнення до відповідальності посадових осіб, які допустили порушення в службовій діяльності.

У структурі органів державного контролю у сфері містобудування необхідно впровадити підрозділ контрольних перевірок ДАБІ України, розробити та затвердити положення про управління контрольних перевірок, згідно з яким основним завданням вказаного підрозділу мають бути перевірки поточної діяльності територіальних органів ДАБІ України та органів державної влади та місцевого самоврядування на предмет дотримання містобудівного законодавства та здійснення позапланових перевірок за зверненням центральних органів державної влади, правоохоронних органів вищого рівня (Генеральної Прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби Безпеки України та ін.).

Модернізувати структуру органів державного архітектурно-будівельного контролю можна також шляхом зменшення службовців територіальних органів, які виконують допоміжні функції, керівників проміжної ланки та збільшення кількості фахівців, які безпосередньо здійснюють державний контроль та юридичний супровід у територіальних органах ДАБІ України, що передбачає внесення змін до штатного розпису органів ДАБІ України. Оптимізація структури має здійснюватись комплексно з оптимізацією ДАБІ України.

4. *Підвищення якості інспекційно-контрольних заходів.* Упровадження обов'язковості перевірок на етапах будівництва, в тому числі попередньої та підсумкової перевірки, має здійснюватись шляхом внесення відповідних змін до законодавчих та нормативно-правових актів, розробки та впровадження регламенту проведення інспекційних перевірок. Перевірки об'єктів будівництва мають здійснюватися відповідно до етапів виконання будівельних робіт, залежно від категорії складності об'єкта будівництва. Регламент має деталізувати Порядок здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» № 553 від 23.05.2011 [5], в частині безпосереднього здійснення перевірок посадовими особами органів ДАБІ України. Кожен об'єкт повинен мати відповідну контрольну справу, в якій мають зберігатися всі матеріали перевірок. Має бути порядок оскарження результатів перевірки у вищого керівника, посадової особи, яка здійснила перевірку. Має бути передбачений розподіл функцій серед посадових осіб державного контролю у сфері містобудування, які безпосередньо здійснюють заходи контролю залежно від категорії складності та з урахуванням принципу територіальності.

5. *Розроблення та впровадження міжвідомчої інструкції із взаємодії органів ДАБІ України, Прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України щодо профілактики та протидії містобудівним правопорушенням* має здійснюватися робочою групою, до складу якої входитимуть представники вищезазначених органів. Ця інструкція має передбачити порядок надання та обміну інформацією, шляхи комунікації посадових осіб указаних органів між собою, визначення відповідальних осіб з питань взаємодії. Інструкція має бути затверджена наказами ДАБІ України та вищезазначених правоохоронних органів.

6. *Підвищення рівня мотивації державних службовців органів державного архітектурно-будівельного контролю* здійснюється переважно завдяки поліпшенню ресурсної складової системи ДАБІ України. Розроблення та впровадження корпоративної символіки має здійснюватись наказами ДАБІ України, розширення переліку відзнак ДАБІ України – шляхом розроблення та впровадження положення про відзнаки ДАБІ України. Розроблення та впровадження порядку забезпечення службовим житлом службовців органів ДАБІ України, розроблення програми

створення службового житлового фонду та створення службового житлового фонду має здійснюватися поступово шляхом фінансування будівництва та придбання службового житла за рахунок державного бюджету.

Має бути розроблений та впроваджений порядок надання пільгових путівок для відпочинку службовців органів ДАБІ України та їх сімей. Впровадження порядку має відбуватися комплексно зі створенням санаторного фонду ДАБІ України, забезпечення пільгового відпочинку за рахунок часткового державного відшкодування вартості послуг з відпочинку.

7. *Упровадження в системі органів ДАБІ України підрозділу з питань профілактики та протидії корупції.* Основним завданням підрозділу має бути профілактика та протидія корупційним злочинам, адміністративним корупційним порушенням зі сторони осіб, віднесених до суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення під час здійснення державного архітектурно-будівельного контролю. Цей підрозділ має взаємодіяти з правоохоронними органами стосовно профілактики та протидії корупції у сфері державного контролю щодо містобудування. Підрозділу необхідно надати повноваження здійснювати службові перевірки за наказом голови або заступника голови ДАБІ України з питань запобігання та протидії корупції в системі державного архітектурно-будівельного контролю.

8. *Створення асоціації службовців органів державного архітектурно-будівельного контролю.* Асоціація має створюватись як громадська організація шляхом організації та проведення установчої конференції службовців органів ДАБІ України, розробки та прийняття статуту, обрання голови, заступників та контрольної комісії, подальшого функціонування асоціації.

9. *Поліпшення стану інформаційної політики та роз'яснювальної роботи щодо законного механізму виконання будівельних робіт у регіонах* (профілактика містобудівних порушень) має впроваджуватися шляхом розроблення та впровадження регламенту з інформаційно-аналітичної роботи. Порядок має передбачати механізми проведення заходів з проведення семінарів-нарад, прес-конференцій, телевізійних виступів, висвітлення діяльності через офіційні сайти в мережі Інтернет, відповідальними за реалізацію інформаційної політики органів ДАБІ України мають бути інформаційно-аналітичні підрозділи. Водночас цей порядок має

передбачати механізми проведення аналітичної роботи за результатами функціонування територіальних органів ДАБІ України та вироблення пропозицій щодо усунення недоліків нормативно-правових актів.

10. *Підвищення рівня судово-претензійної роботи щодо стягнення штрафних санкцій за порушення містобудівного законодавства* має здійснюватись шляхом оптимізації структури ДАБІ України та розробки і запровадження внутрішніх регламентів роботи юридичних відділів з установленням пріоритетності щодо претензійно позовної роботи зі стягнення штрафних санкцій з порушників містобудівного законодавства.

11. *Усунення недоліків містобудівного законодавства.* Розробка та впровадження єдиного порядку визначення розміру штрафних санкцій для громадян залежно від об'єкта будівництва, пом'якшувальних та обтяжуючих обставин правопорушень затверджується наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Внести зміни до «Порядку виконання підготовчих робіт» та «Порядку виконання будівельних робіт», затверджених постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт» [1], стосовно обов'язкової попередньої перевірки достовірності поданих даних та місця майбутнього будівництва на предмет виявлення самочинного будівництва, та внести зміни в частині відмови в реєстрації декларації або в наданні дозволу на виконання будівельних робіт у разі порушення містобудівного законодавства до усунення цих порушень. Внести зміни до «Порядку прийняття завершених будівництвом об'єктів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів» [3], стосовно обов'язковості підсумкових перевірок під час реєстрації документів щодо готовності об'єктів до експлуатації. Внести зміни до «Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» [5], стосовно здійснення обов'язкових перевірок об'єктів будівництва органами державного архітектурно-будівельного контролю за графіком перевірок для основних етапів будівництва. Внести зміни до Закону України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» [4] передбачити

відповідальність за самовільну зміну цільового призначення введених в експлуатацію об'єктів будівництва.

Розробити та впровадити тимчасовий порядок укладання договору суперфіцію між органами місцевого самоврядування та співвласниками приміщень у багатоквартирних житлових будинках з метою оформлення дозвільних документів на виконання будівельних робіт у разі відсутності державних актів на право постійного користування в організаціях співвласників та в організаціях, що обслуговують багатоквартирні житлові будинки.

12. *Перегляд існуючих Державних будівельних норм та правил, ДСТУ, шляхом скасування, розробки та впровадження нових Державних будівельних норм, адаптованих до технічних кодексів діючих в провідних країнах світу, у тому числі країнах Європейського Союзу.*

13. *Розробка та впровадження порядку здійснення акредитації фахівців будівельної галузі.* Порядок має бути розроблений з урахуванням пропозицій закордонних асоціацій будівельників, з метою інтеграції у світовий ринок з будівництва.

14. *Унормування дій посадових осіб органів будівельного контролю.* Необхідно впровадити регламенти дій посадових осіб органів ДАБІ України під час проведення державного архітектурно-будівельного контролю, зокрема:

- регламент реєстрації та видачі документів дозвільного характеру;
- регламент проведення інспекційних перевірок;
- регламент притягнення до відповідальності порушників містобудівного законодавства та припинення правопорушень;
- регламент введення в експлуатацію об'єктів будівництва.

Для покращення ресурсної складової системи державного архітектурно-будівельного контролю України необхідно вжити таких заходів:

1. Поступово збільшувати рівень заробітної плати службовцям органів державного архітектурно-будівельного контролю. Для цього необхідно внести зміни до схеми посадових окладів, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів» [7]. Переглянути категорії посад службовців органів ДАБІ України.

2. Забезпечення підрозділів з контролю за будівництвом територіальних органів ДАБІ України службовими автомобілями, кошти передбачити в Державному бюджеті України, в тому числі на утримання автомобіля.

3. Органи ДАБІ України забезпечити вимірювальною технікою, пересувними лабораторіями для найбільших за рівнем будівництва регіональних підрозділів ДАБІ України, інструментами поточного контролю, кошти передбачити в Державному бюджеті України.

4. Придбати відповідне комунікаційне обладнання (комп'ютерну техніку), провести мережу Інтернет, встановити засоби зв'язку, впровадити системи телекомунікаційного зв'язку для проведення селекторних нарад із службовцями центрального, регіонального та місцевого рівня.

5. Будувати службове житло в населених пунктах України, кошти передбачати в Державному бюджеті України.

6. Відмовлятися від використання приміщень приватної форми власності. Керівництву територіальних органів ДАБІ України провести роботу з органами державної влади та місцевого самоврядування спрямовану на передачу в пільгову оренду або користування нежитлових приміщень державної та комунальної форми власності.

З метою реалізації стратегічних напрямів державного контролю у сфері містобудування в Україні, спрямованих на досягнення стратегічної мети державного контролю у сфері містобудування та поліпшення механізмів державного архітектурно-будівельного контролю, визначаємо органи, відповідальні за це. Розробляти внутрішні регламентуючі документи та затверджувати їх має ДАБІ України. Розробляти нормативно-правові акти, що затверджуються постановами Кабінету Міністрів України, та пропозиції щодо внесення змін до законів, визначених у підходах до впровадження, має ДАБІ України та Міністерство регіонального розвитку, будівництва житлово-комунального господарства (Мінрегіон) України, наукові установи, що діють у складі Мінрегіону та інших профільних наукових установ, у тому числі з державного управління. Упроваджувати в дію, приймати нормативно-правові акти в межах повноважень має ДАБІ України, Мінрегіон України, Кабінет Міністрів України. Зміни до законів України має вносити Верховна Рада України. Президент України повинен визначати пріоритети розвитку системи

державного контролю у сфері містобудування та вносити зміни до Положення про ДАБІ, затверджене Указом Президента України [6].

Висновки. Упровадження стратегії розвитку системи державного контролю у сфері містобудування в Україні, що здійснюється органами державного архітектурно-будівельного контролю сприятиме підвищенню результативності механізмів державного архітектурно-будівельного контролю в Україні.

Впровадження запропонованих заходів дозволить поліпшити кадровий потенціал, вирішити завдання із забезпечення системи органів ДАБІ України та її територіальних підрозділів досвідченими висококваліфікованими фахівцями, поліпшити внутрішньоорганізаційні комунікаційні зв'язки, створять дієвий інструмент із забезпечення дотримання внутрішньої виконавської дисципліни.

Шляхи вдосконалення структури ДАБІ України мають завершити реформування органів державного архітектурно-будівельного контролю, сформувати потужний центральний орган виконавчої влади – ДАБІ України та налагодити належну роботу із запобігання та протидії корупції.

Безпосередній вплив на розвиток механізмів державного архітектурно-будівельного контролю матиме впровадження регламентів дій посадових осіб органів ДАБІ під час реалізації заходів державного архітектурно-будівельного контролю. Вказані регламенти дозволять підвищити результативність роботи посадових осіб та дозволять впровадити механізми державного контролю у сфері містобудування на рівні безпосередньої реалізації державного архітектурно-будівельного контролю.

Впровадження міжвідомчої інструкції із взаємодії між собою органів ДАБІ України та правоохоронних органів сприятиме налагодженню роботи зі співпраці у сфері профілактики та боротьби з містобудівними правопорушеннями, що, у свою чергу, поліпшить комунікаційні зв'язки та дозволить оперативно вирішувати завдання щодо протидії містобудівним порушенням.

Внесення змін до діючих нормативно-правових актів дозволить врегулювати існуючі правові проблеми, сприятиме підвищенню рівня реалізації завдань державного архітектурно-будівельного контролю.

Приведення технічних нормативно-правових актів та впровадження порядку акредитації фахівців будівельної галузі до норм Європейського Союзу та країн з розвинутою економікою дозволить адаптуватися до сучасних економічних реалій,

вийти представникам будівельної галузі України на європейський та світовий ринок будівельних послуг.

Заходи з поліпшення рівня ресурсного (матеріально-технічного) забезпечення створять мотивацію в діяльності посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю, сприятимуть зменшенню рівня корупційних ризиків та корупційних правопорушень у сфері містобудування. Окрім того, забезпечення належними засобами органів ДАБІ України дозволять підвищити якісний рівень інспекційних заходів контролю.

Упровадження заходів з розвитку механізмів державного архітектурно-будівельного контролю дозволить розв'язати наявні проблеми, підвищити рівень державного контролю у сфері містобудування в Україні, адаптувати механізми державного архітектурно-будівельного контролю до європейських та світових стандартів.

Список використаних джерел

1. **Деякі** питання виконання підготовчих і будівельних робіт : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квіт. 2011 р. № 466. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF.
2. **Матвійчук А. В.** Контрольні провадження у галузі будівництва : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Матвійчук А. В. – К., 2010. – 21 с.
3. **Питання** прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квіт. 2011 р. № 461. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF.
4. **Про відповідальність** за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : Закон України від 14 жовт. 1994 № 208/94-ВР. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/208/94-%D0%B2%D1%80.
5. **Про затвердження** Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 трав. 2011 р. № 553. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=553-2011-%EF.
6. **Про Положення** про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України : Указ Президента України від 8 квіт. 2011 р. № 439/2011. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/439/2011.

7. **Про упорядкування** структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 берез. 2006 р. № 268. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/268-2006-%D0%BF.

8. **Ромасько В. О.** Державний контроль у сфері будівництва : адміністративно-правові засади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ромасько В. О. – Х., 2010. – 36 с.

9. **Захаров Е. В.** Административный контроль и надзор в области строительства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Захаров Е. В. – М., 2009. – 19 с.

10. **Муромцев Б. В.** Архитектурно-строительный надзор в Российской Федерации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14 / Муромцев Б. В. – Воронеж, 2006. –24 с.